

PEKKA ERVAST

MITÄ ON KUOLEMA?

TIETÄJÄ

MITÄ ON KUOLEMA?

PALANEN YLIAISTILLISTA SIELUTIEDETTÄ

Kirjoittanut
PEKKA ERVAST

Tulisoronen
Lahti 2022

3. painoksen, v. 1925, näköispainos
(Lisätty nimiösidu ja kirjaluetelo)

www.tulisoronen.fi
www.kristosofia.fi

ISBN-978-952-7316-28-3 (nid)

Kustantaja: Tulisoronen
Lahti 2022

Valmistaja: BoD – Books on Demand
Norderstedt, Saksa 2022

MITÄ ON KUOLEMA?

ENSIMÄINEN PAINOS 1904
TOINEN PAINOS 1907

TAMPERE
TAMPEREEN SENTRAALIKIRJAPAINO 1925

RUUSU-RISTI-KIRJASTO N:o 24

MITÄ ON KUOLEMA?

PALANEN YLIAISTILLISTA SIELUTIEDETTÄ

KIRJOITTANUT

PEKKA ERVAST

KOLMAS PAINOS

VIIPURI 1925
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TIETÄJÄ

Alkusana kolmanteen painokseen.

Toinen painos oli tarkasti samanlainen kuin ensimmäinen. Tätä kolmatta on jonkun verran korjattu. Joku sana on silloin tällöin muutettu, joku muistutus lisätty; kerran on kappale pyyhitty, kerran toinen on uudistettu. Mutta kokoonpanoon ja esitystapaan ei ole koskettu, kirjan henkeä ja sisältöä ei ole muutettu. Lopella helmikuussa 1925.

Tekijä.

Alkulause ensimmäiseen painokseen.

Tämä kirja puhuu kuolemasta.

Ensiksi se väittää, ettei ihminen kuollessaan kuole, ja toiseksi se kertoo ihmisen kohtalosta kuoleman jälkeen.

Monen mielestä aihe ei ole sen arvoinen, että siitä kannattaisi kirjoittaa kokonainen kirja.

Päinvastainen on asian laita minun mielestäni.

Jos tietäisimme, ettei ole mitään olemassa kuoleman jälkeen, silloin olisi vaitiolo ainoa järjellinen kanta.

Mutta sitä ei kukaan uskalla sanoa tietävänsä.

Päinvastoin ihmiskunnan yleinen usko on aina ollut ja on, että elämä jatkuu kuoleman jälkeen.

Jos nyt kaikki tietäisivät, minkälainen todellisuudessa tämä kuolemanjälkeinen olo on, silloin ei liioin kannattaisi siitä puhua.

Mutta koska tästä asiasta on vallalla erilaatuisia ja ristiriitaisia käsityksiä, on tarpeellista, että ne, joiden silmä vähänkin on saanut kurkistaa peitteen taakse, kertovat muille, mitä he ovat nähneet.

Siinä mielessä olen tämän kirjan kyhännyt.

Olen kirjassa lausunut oman kantani. Tämä kantani ei ole minun keksimäni, se ei ole uusi eikä ennen kuulumaton, vaan moni on tullut tutkimuksissaan sa-

moihiin johtopäätöksiin kuin minä. Olen vuosikausia harrastanut näitä asioita ja olen saavuttanut kantani seuraavalla tavalla:

- 1) lukemalla tähän alaan kuuluvaa kirjallisuutta;*
- 2) nähtyäni eräitä mediumistisia ilmiöitä; ja*
- 3) tekemällä eräitä yliaistillisia kokemuksia.*

Kirjassa viitataan muutamiin näitä asioita koskeviin teoksiin ja kerron muutamista näkemistäni ilmiöistä ja tekemistäni kokemuksista. En uskalla väittää, että tutkimukseni yhteenkään suuntaan olisi pitkälle ulottunut. Olen vasta-alkavainen ja sekä lukuni että kokemukseni ovat vastaavassa määrässä vähäpätöiset. Tunnustan enemmän ajatelleeni kuin nähneeni.

Mutta uskon seisovani vakavalla pohjalla ja kun suuntaan katseeni pimeyteen ympärilläni, näen siksi paljon, että uskallan tarjota auttavan käden ahdingossa olevalle veljelleni.

Jos siis pyydän lukijaa hyväntahtoisesti suomaan anteeksi kaikki kirjani vaillinaisuudet ja heikot puolet, pyydän samalla, ettei hän jättäisi sanojani huomaamatta.

Oulunkylässä marraskuulla 1904.

P. E.

SFINKSIN ARVOITUS.

Kreikkalainen muinaistaru kertoo, että Theben kaupungin ulkopuolella asusti kalliolla meren rannalla puoleksi ihmisen, puoleksi eläimen muotoinen hirviö, joka oli koko paikkakunnan kauhuna. Tämä sfinksi, joksi hirviötä nimitettiin, asettui joka ohitsekulkijan eteen ja teki hänelle seuraavan kysymyksen: »mikä se kävelee aamulla neljällä jalalla, päivällä kahdella ja illalla kolmella?» Jos ei matkustavainen osannut vastata sfinksin kysymykseen, täytyi hänen syöstä kalliolta alas meren syvyyteen ja saada surmansa sen aalloissa. Mutta ken osaisi ratkaista arvoituksen, hän pelastuisi ja sfinski häviäisi.

Ja taru kertoo, että Theben kansa oli epätoivoissaan tästä onnettomuudesta, sillä ketään ei ollut, joka olisi kyennyt sfinksin arvoitusta ratkaisemaan. »Me koroitamme Theben kuninkaaksi hänet, joka pelastaa meidät tästä hirviöstä!» oli sentähden kansan pyhä lupaus.

Eräänä päivänä tuleekin Oidipos vaeltaen tietä pitkin — Oidipos, jonka Sofokles on ikuistuttanut kuolemattomissa surinäytelmissään. Oidipos tulee, miettien kohtaloaan, jonka oraakkeli on hänelle ennustanut, ja kun hän on kulkemaisillaan kuulun kallion sivu, astuu sfinksi, hirviö, jolla on naisen pää ja rinta ja lei-

jonan alaruumis, hänen eteensä ja kysyy uhmaten: »mikä se kävelee aamulla neljällä jalalla, päivällä kahdella ja illalla kolmella?»

»Kukapa se olisi muu kuin ihminen, joka lapsena konttaa, miehenä käypi suorassa ja ukkona nojaa sauvaansa!» vastaa Oidipos hymyillen.

Tämän vastauksen saatuaan sfinksi pakeni ja heittäytyi itse kalliolta alas mereen eikä sen koomin kuullunut. Mutta Oidipos valittiin suurella riemulla Theben kuninkaaksi.

Näin kertoo boiotilainen muinaistaru, ja me nykyajan ihmiset, me ihmettelemme. Me ihmettelemme sen lapsellisuutta, niinkuin ylipäänsä olemme tottuneet ihmettelemään vanhojen kansojen lapsellisia käsitteitä.

Mutta meidän ihmettelymme johtuu siitä, ettemme näe muuta kuin ulkonaisen kuoren, ettei meidän katseemme tunkeu syvälle kertomuksen ytimeen, vaan takertuu sen pintapuolisiin sanoihin. Helppo todella olisi ollut ratkaista sfinksin arvoitus, jollei se muuta sisältänyt kuin tuon yksinkertaisen kysymyksen. Vähäinen kekseliäisyys olisi päästänyt pälkähästä.

Egyptin mysteereistä polveutuvan muinaistarun sisällitys oli kuitenkin aivan toinen. Vertauskuvan muodossa se heitti ihmisen eteen elämän ja kuoleman arvoituksen.

Sfinksi oli kuoleman symboli, ja samalla kuolematoman elämän. »Sinä ihminen joka elämäsi aamulla konttaat, joka päivällä käyt suorassa ja illalla nojaat sauvaasi — ken sinä olet? Ratkaise tämä arvoitus ja sinä olet saavuttava elämän kruunun.»

Ja jos sfinksin kysymys oli tällainen, silloin emme ihmettele, että useimmat elämän tiellä vaeltajat joutu-

vat hämilleen ja jäivät mykkinä seisomaan. Vaan me ihmettelemme, että Oidipos osasi siihen vastata.

Sillä tähän kysymykseen, kuka ihminen on, kätkeytyy elämän ja kuoleman salaisuus.

Se on vuosituhansien arvoitus, se on joka ihmis sydämen mykkä kysymys!

Onko ihminen se ruumiillinen olento, joka lapsesta kehittyy mieheksi ja miehestä muuttuu ukoksi, joka elää hetkisen tällä avaruuksien tomuhiukkasella, jota sanotaan maaksi, ja elettyään ikänsä kuolee, se on lakkaa olemasta?

Mutta ruumiillinen olento ihminen on ainoastaan muitten silmissä, omassa itsessään hän tietää olevansa toinen. Ruumiillinen elämä ja kaikki mitä siihen kuuluu, on ainoastaan yksi puoli hänen olemuksestaan. Niin, tuo elämä ei olisi edes inhimillistä, ellei se toinen, joka hän oikeastaan tuntee olevansa, omistaisi sitä itselleen. Tämä toinen on hänen inhimillinen tajuntansa, hänen tajuava, itsetietoinen minänsä. Muut havaitsevat ainoastaan hänen olemuksensa ruumiilliset ilmaukset, itse hän tuntee itsensä sielulliseksi olennoiksi — tietäväksi, tahtovaksi, tuntevaksi hengeksi.

Jos nyt sfinksin arvoitus koski ihmistä sielullisena olentona, niin se vaati vastaajalta täydellistä itsensä-tuntemista. Ihmekö silloin, jos arki-ihminen, joka tuskin oli ehtinyt ajatella itseäänkään muuna kuin ruumiillisena olentona, oli kykenemätön asiaa ratkaisemaan. Moniko ajattelijoistakaan olisi uskaltanut väittää, että hän oli peilannut kaikkia sielunsa syvyyksiä?

Syventyessään itseensä ihminen huomaa sielu-elämänsä niin rikkaaksi ja niin monipuoliseksi, että hän hämmästyy omaa salaperäistä olemustaan, johon mah-

tuu kokonainen maailma ajatuksia ja tunteita. Hän ei kohtaa tiellään ammottavia kuiluja ainoastaan ulkona luonnossa; hänen omassa sisässäänkin aukenee joskus pohjattomia syvyyksiä, jotka puhuvat hänelle aavistamattomista pahan mahdollisuuksista; myrskyt eivät riehua ainoastaan hänen ympärillään, hänen omassa rinnassaankin saattavat riehua myrskyiset intohimot. Hän ei näe taivaan siintävää sineä ja auringon kirkasta paistetta ainoastaan ulkopuolella itseään; sielussaankin hän saattaa iloita jumalallisen hengen valosta ja puh-taan mielikuvituksen taivaallisesta lennosta.

Tarkastaessaan itseään ihminen hämmästy oman sieluelämänsä vaihtelevaisuutta, hän hämmästy omaa minäänsä, joka on kuin prismaan taittunut valonsäde: täynnä väri-vivahduksia ja vaihteita, ja ensi hetkenä hän kysyy itseltään, lieneekö hänen koko sisällinen ole-muksensa juuri tuossa vaihtuvassa, haihtuvassa sielu-elämässä? Mutta mietittyään tarkemmin hän ymmärtää, että kaiken vaihtelun takana on aina ja alati hänen ta-juava minänsä, hänen yksilöinen tajuntansa, joka yhäti pysyy samana. Niinkuin väritön valonsäde on prisman joka vivahduksen näkymättömänä kannattajana, niin on ihmisen tajuntakin kaiken sieluelämän pohjana ja perusteena. Sama minä raivoaa toisena hetkenä vihan vimmassa ja heltyy toisena kyyneliin kiitollisesta rak-kaudesta; milloin siinä riehua sokeat intohimot, milloin se on tyyni ja kirkas kuin viisaan mieli. Sama on se minä, joka lapsena konttaa, miehenä käypi suorassa ja ukkona nojaa sauvaansa.

Ja ajatellessaan itseään ihminen sanoo: ihmeteltävä on minun henkeni; niinkuin kukka kasvaa, kehittyä ja lakastuu ruumiini, niinkuin taivas muuttaa sieluelä-

mäni muotoaan; tästä huolimatta tietävä, tahtova, tunteva henkeni säilyy samana, samana säilyy tajuava minäni; mistä on siis kotoisin tämä ponnistava ja pyrkivä henkeni, kuka olen minä, joka olen olemukseni varsinainen keskus? Ruumiini on syntynyt kuin kukka, sieluelämäni on sen kukan tuoksua — onko henkenikin ruumiista syntynyt? Ruumiini lakastuu kuin kukka, kenties sieluelämäni haihtuu kuin kukan tuoksu, mutta kuolenko minäkin ruumiini sortuessa? Kuolenko minä vai olenko sielu, joka elän, vaikka näkyväiset katoovat?

Näin ihminen puhuu itselleen ja nyt vasta arvoitus esiintyy hänelle suuruutensa oikeassa valossa. Jos nyt elämän ja kuoleman sfinksi astuu hänen eteensä ja uhmaten kysyy: »ihminen, ken sinä olet?» niin emme ihmettele, että hän, jolta vastausta vaaditaan, polvistuu ja kuiskaa:

»Oi, sinä mahtava kysyjä, en sitä tiedä.»

Mutta kuoleman sen pitää, joka ei sitä tiedä.

KUOLEMAN KYNNYKSELLÄ.

1. Kaksi vastausta.

Sfinksin kysymykseen ihmisen elämästä sen laajimmassa ja syvimmässä merkityksessä on aina ollut kaksi vastausta tarjona, kaksi vastausta, jotka samalla ovat toistensa vastakohdat. Sillä kun kysymyksen ponsi koskee ihmistä kuolemattomana olentona, on siihen aina voitu vastata joko myöntävästi tahi kieltävästi. »Ihminen on ikuinen henki: hän elää, vaikka hänen ruumiinsa kuolee», ovat sanoneet toiset, mutta toiset ovat ihan päinvastoin väittäneet, että ruumiilliseen kuolemaan loppuu ihmisen koko tajuinenkin olemassaolo. Tosin näitä materialisteja eli aineenuskoojia aina on ollut vähemmistössä, riippuen siitä, että uskonnot kaikkina aikoina ja kaikissa maissa ylipäänsä ovat opettaneet ihmisen kuolemattomuutta, mutta useinkin ovat sangen ajattelevaiset ja teräväpäiset ihmiset kannattaneet materialismin uskoa kaiken yksilöllisen olemassaolon katoavaisuuteen.

Eikä tämä mikään ihme ole. Joskin useimmat ihmiset, jotka maailmaan syntyvät, kuulevat opetettavan, että ihminen elää kuoltuaankin, saattavat toiselta puolen verrattain harvat sanoa itse nähneensä ja koke-

neensa, että tuo opetus pitää paikkansa todellisuudessa. Useimpien kuolemattomuus-usko perustuu paljaaseen otaksumiseen — »niinhän uskonto tai kirkko tai joku pyhä kirja tai joku viisas jumalanmies on väittänyt . . . ja sanoohan sen minun omatuntonikin». Ei tällaisessa kannassa suinkaan ole mitään moitittavaa, onhan lapsellinen luottamus muutamana kehityskautena välttämätön, mutta horjumaton se kanta ei ole. Kun ihminen herää itsenäiseen ajatteluun, tekee hän pian eroa uskon ja tiedon välillä ja huomaa, että hän järjellisenä olentona saattaa lujasti luottaa ainoastaan siihen, mitä hän itse tietää. Toisen tieto ei ole hänen omansa ja usko toisen tietoon ei korvaa oman tiedon puutetta. Ihminen rupeaa itse ajattelemaan, itse pyrkiään totuuteen, ja omien puutteellisten kokemustensa takia hän joutuu siihen johtopäätökseen, ettei toisillakaan tässä asiassa ole mitään tietoa, vaan että kuolemattomuus-usko onkin paljasta luulottelua.

Tämä on materialistisen ajatuskannan tyypillinen synty sekä yksilössä että yhteiskunnissa. Sen huomaamme heti, jos luomme lyhyen silmäyksen materialismin syntyhistoriaan esim. nykyaikaisessa kristikunnassa.

Pitkin pimeätä keskiaikaa oli kirkko opettanut, että ihmisellä oli kuolematon sielu. Tämä itsessään ihana oppi olisi voinut luoda paljonkin valoa keskiajan henkiin hämäryyteen, ellei samalla olisi pelotettu ajatteluun tottumattomia kansoja ikuisen tulen ja piinan pöyristyttävillä kuolemankuvilla. Mutta vaikka kirkonopilla täten oli varjopuolensa, saivat yhtäkaikki ihmiset kuulla, että heissä oli ja eli muutakin kuin paljas katoovainen ruumis; ja se on kirkon ansioksi luettava.

Tuli sitten renässansi ja uskonpuhdistus ja vapautti mielet kirkollisen dogmatismiin kahleista. Syntyi teellinen tutkimus, heräsi filosofinen mietiskely. Ruvettiin ajattelemaan ominpäin, ei enää niinkuin mystikot tarkkojen uskonnollisten rajojen sisäpuolella, vaan vapaasti, itsenäisesti ja aikaa myöten — vallattomasti.

Ensin vapaa ajattelu tietysti pysyi vanhoissa aisoissaan, sillä ihmisen aatos ei äkkipikaa etsi itselleen uusia uria. Kristillisen ajan ensimmäiset varsinaiset filosofit eivät sentähden poikenneet kirkonopista sen ydinkohdissa, vaan pikemmin sitä perustelivat ja syvensivät. Niinpä he olettivat ymmärrettäväksi tosiasiksi tuon ihmisolemuksen kaksinaisuuden (sielun ja ruumiin) ja ottivat vain järjellisesti selittääkseen, millä tavalla se oli ymmärrettävissä.

Edellytys heillä oli valmis: ihmisellä on sielu, sielu elää ruumiin kuoleman jälkeen; nyt he vain kysyivät: mikä on tuo kuolematon sielu ja missä suhteessa se on katoovaiseen ruumiiseen?

Ja he vastasivat filosofisella kielellään, että sielu on »aineeton eli ajatteleva olio» ja ruumis »aineellinen eli ulottuva olio». Mutta kuinka nämä kaksi niin erilaisista oliota saattoivat olla keskinäisessä vuorovaikutuksessa, se kysymys oli pulmallisempi. Vanha teologinen selitys, jonka mukaan ne muutta mutkitta vaikuttivat toisiinsa samalla tavalla kuin aineellisetkin kappaleet, ei tyydyttänyt ajattelevia filosofeja. Niinpä syntyi kaksi uutta selitystapaa. Toinen purki gordilaisen solmun yhdellä iskulla, selittäen jyrkästi, ettei sielu ja ruumis ollenkaan vaikuta toisiinsa, vaan että jumalallinen kaitselmus aina ja joka paikassa oli välittämässä niiden yhteyttä ja suhdetta toisiinsa (Carte-

Mitä on kuolema?

Kauan on kysytty tämän kirjan uutta painosta. On kaivattu suomeksi kirjaa, joka puhuu kuolemasta ja kuolemanjälkeisestä elämästä. Kolmannessa painoksessaan tämä vanhastaan tuttu ja suosittu kirja nyt ilmestyy korjattuna ja uudistettuna ja tervehditään toivottavasti samalla ilolla kuin entiset.

Hinta 25: —, sid. 35: —.

9 789527 316283

ISBN-978-952-7316-28-3